

המשנה ממשיכה למנות דברים שבטלו מפני החטאים. יוחנן כהן גדול (ששימש לאחר שמעון הצדיק), תיקן כמה תקנות שהיו רגילים לעשות במהלך בית שני, וכך לשון המשנה (שם מז):

יוחנן כהן גדול העביר הודיית המעשר. אף הוא בטל את המעוררין ואת הנוקפין. עד ימיו היה פטיש מכה בירושלים. ובימיו א"צ לשאול על הדמאי.

ארבע תקנות תיקן: א. שלא יאמרו וידוי על התרומות והמעשרות. ב. בטלו את הלויים שהיו זועקים לה' על הדוכן "עורה למה תישן ה'". ג. בטלו את המכים והנוקפים בעגלים של הקרבנות כדי שיהיה קל לשחוט אותם. ד. בטלו את מלאכת פטיש הנפחים עושי הכלים בחול המועד.

הפרק התשיעי מסתיים בשינוי של הדורות וההשלכות שהיו באותה העת. המקדש עוד מעט חרב, והסנהדרין עוד רגע בטלה, ולאט לאט עמ"י מתחיל את הגלות האיומה. מתקנות יוחנן כהן גדול אפשר לראות שבכל הממדים והסדרים היה שינוי, בדומם, בצומח, בחי ובמדבר:

- א. **הצומח** לא קיבל את מקומו, כלומר, הלויים לא קבלו את המעשרות. ע"כ אין הרמוניה שלימה ואי אפשר להתוודות (בהמשך ננסה להעמיק בעניין).
- ב. **המדבר** כבר לא רלוונטי, מפני שהמעוררים נכנסו לארזניים שאינם יודעים מהי הסתר פנים. ועתה לא מבינים את הפסוק "עורה למה תישן".
- ג. **החי** כבר לא רוצה לעלות על המזבח, ע"כ היו צריכים להכותו כדי ליפול על הרצפה (עי' תפארת ציון ד"ה יוחנן).
- ד. **הדומם** כבר לא יהיה מתוקן בחול המועד גם אם הוא דבר האבד, מפני שיכולים עמי הארצות לטעות שיש עבודה בחול המועד (עי' רש"י).

כאמור, ירידת הדורות משפיעה על כל סדרי החיים. ננסה בענ"ד לעיין בתקנה הראשונה שתיקן יוחנן כהן גדול. עזרא הסופר קנס את הלויים שלא יקבלו מעשר ראשון, ע"כ אי אפשר לומר בוידוי המעשר "וגם נתתיו ללוי" שהרי הלוי לא קיבל כלל. אך סוף סוף הפרישו תרומות ומעשרות לכהנים, ע"כ מקשה הגמרא ממקור אחר שבתקופתם לא הפרישו כלל, וזה לשון הגמרא (שם מח.):

מכלל דאפרושי הוו מפרשי, והא תניא: אף הוא ביטל את הוידוי וגזר על הדמאי, לפי ששלח בכל גבול ישראל וראה שאין מפרישין אלא תרומה גדולה בלבד, ומעשר ראשון ומעשר שני מקצתן מעשרין ומקצתן אין מעשרין, אמר להם: בני, בואו ואומר לכם: כשם שתרומה גדולה יש בה עון מיתה, כך תרומת מעשר וטבל יש בהן עון מיתה, עמד והתקין להם: הלוקח פירות מע"ה - מפריש מהן מעשר ראשון ומעשר שני, מעשר ראשון מפריש ממנה תרומת מעשר ונותנה לכהן, ומעשר שני עולה ואוכלו בירושלים, מעשר ראשון ומעשר עני - המוציא מחבירו עליו הראיה!

כלומר, הפרישו רק תרומה גדולה, ולא מעשר ראשון ולא מעשר שני. מפני שחשבו שיש עון מיתה רק לתרומה גדולה, ולא הבינו שבתוך מעשר ראשון נמצא תרומת מעשר, והוא גם בעון מיתה. ע"כ התקין שהלוקח פירות מעם הארץ מפריש מעשר ראשון ותרומת מעשר, ומעשר שני אוכלו בירושלים בטהרה (ושאר המעשרות המוציא מחברו וכו'). ע"כ יש להבין מדוע צריך את תקנת ביטול הוידוי מעשר, הרי ממילא לא היו מפרישים?

תירתי תקן, ביטל וידוי דחברים, וגזר על דמאי של עמי הארץ.

כלומר, החברים היו מפרישים ע"כ תקנו את ביטול הוידוי (כי לא הפרישו ללוי). וגזרו על הדמאי, כי עמי הארץ היו מפרישים רק תרומה גדולה מפני החומרא של עון המיתה. המשותף לשניהם, שגם החברים וגם עמי הארץ היו מפרישים רק לכהן ולא ללוי. וע"כ יש לשאול מה הנקודה המשותפת?

נראה לבאר עפ"י החלוקה לג' התו"מ: א. תרומה גדולה. ב. מעשר ראשון. ג. מעשר שני (ג', ו' מעשר עני). התורה מחלקת בין מעשר ראשון לשאר התו"מ, וכך מובא בספר במדבר (יח, כא):

וְלִבְנֵי לֵוִי הִנֵּה נָתַתִּי כָּל־מַעֲשֵׂר בְּיִשְׂרָאֵל לְנִחְלָה חֶלֶף עֲבֹדָתָם אֲשֶׁר־הֵם עֹבְדִים אֶת־עֲבֹדַת אֱהֱל מוֹעֵד:

כלומר, מעשר הראשון ניתן כמשכורת ללויים, מה שאין כן הכהנים שזוכים משולחן גבוה. נתינה לכהן הוא נתינה לצורך גבוה. מעשר שני הוא נאכל ע"י האדם עצמו בטהרה בירושלים. ע"כ עולה מהאמור: א. תרומה גדולה היא בבחינת בין האדם למקום. ב. מעשר ראשון בבחינת בין האדם לחברו. ג. מעשר שני בבחינת בין האדם לעצמו.

נראה שמשום כך תיקן עזרא שלא יביאו ללוי, שהרי אין הם עושים את עבודתם. ועמי הארצות אינם נותנים ללוי, שהרי היה פגם בכל הנושא שבין האדם לחברו, ולא ביחס שבין האדם למקום (יומא ט:). רק מה שלא ידעו עמי הארץ, שבתוך הבחינה שבין האדם לחברו טמון תרומת המעשר שחלק ה' בו.